సాహితీస్రవంతి

సమాజము: సాహిత్యము: విశ్వజనీనత

మానవుడు సంఘజీవి. కవిమానవుడు. కనుక సంఘజీవి. సంఘంలో జీవించువాడు, సంఘశక్తుల కతీతుడు కాడు, కాజాలడు. అతని వ్యక్తిత్వం సమాజంలోని శక్తులకలవన ఏర్పడింది. సాహిత్య మనునది క్రియాకనుక అది సామాజికమే కాని వైయక్తికము కాదు. సమాజం పరిణామ, శాశ్వతమైంది కాదు ఏనాటి సాహిత్య మానాటిదే. దాని ప్రభావం పరిమితం ఎంతటి ఉద్గ్రంథమైనా సమకాలీన చిత్రం లేనిదైతే, ఉపాదేయం కాదు అదికేవలం 'మ్యూజియంపీస్' మాత్రమే. ఇది కొండదగు మిత్రులు తయచుగా చెల్పరినున్న అభిప్రాయాలు. ఈ అభిప్రాయాలలో ఏకీభవించడం కష్టం. ఈవాదం దోషభూయిష్టంగా కనిపిస్తోందివాకు.

ఈవాదం కొత్తది కాదు. కొంత కాలంగా ప్రాచుర్యంలో ఉన్నదే. ఈ సమాజాశ్రయవాదాన్ని ప్రచారంలోకి తెచ్చింది, తొన్నూనది కార్ల్‌మార్క్స్ అతని అనుయాయులన్ను. కాని తన ధోరణికి ఆద్యుడు మార్క్స్ కాదు అతనికి ముందున్న భౌతికవాదులందరూ ఇంచుమించికి ధోరణి సాగించారు. ప్రఖ్యాత ఫ్రెంచి చరిత్రకారుడు టెయిన్ తన కోరకు చెందిన కాదే అతడు సాహిత్యాన్ని సాహిత్యంగా గాక, సాంఘికశాస్త్ర సిద్ధాంత ప్రతిపాదకమైన రికార్డుగా భావించాడు అతని దృష్టిలో సాహిత్యోత్పత్తికి మూడే మూడు కారణాలున్నాయి. అవి వ్యక్తి నిష్ఠాలు కావు అవి (1)జాతి, (2)వాతావరణం, (3) యుగ ధర్మం అన్నవి. ఈ మూటికి మించిన కారణం లేదు అతని దృష్టిలో.

ఈ వాదంలో సత్యం లేకపోలేదు. సంఘానికి, సాహిత్యానికి గల సాన్నిహిత్యాన్ని నిరూపించడం కష్టం కాదు మిత్రులు శ్రీ రామమూహనరావుగారు చాలచక్కగా నిరూపించారు సాహిత్యం సమాజానికి ప్రతిబింబంఅని. (గత రెండు ఆదివారాల "విశాలాంధ్ర" చూడండి.) ఒక్కొక్క యుగంలో ఒక్కొక్క వాతావరణం. ఒక్కొక్కవాతావరణంలో ఒక్కొక్క సాహిత్య ప్రక్రియకుగల ప్రాబల్యం-ఇది కాదనడానికి వీల్లేనిది కాని ఒక్కసందేహం. సమాజంమారుతూ వానితో పాటు వ్యక్తి కూడామారుతూ, అతని సాహిత్యంగూడ మారుతూఉంటే-ఈ మార్పు ఎలా, ఎవరివల్ల కలుగుతోంది? అని. వ్యక్తి సంఘంకన్నా శక్తిమంతుడు కాడు, సాంఘిక శక్తుల కతీతుడంతకన్న కాడు కనుక అతడు సంఘాన్ని మార్చలేడు. ఇక సాహిత్యం సమాజానికి ప్రతిబింబం ప్రతిబింబానికి బింబాన్ని మార్చే శక్తిలేదు మరి సంఘం దానంతట అదే మారుతోందా? దానంతట అదే మారుతూందనడం శాస్త్ర సమ్మతం కాదు ఇది విషమ సమస్య భౌతికవాదులు, గతితార్కికవాదులు ప్రపంచేతరమైన, అతీంద్రియశక్తిని ఒప్పుకోరు. సమాజాదులు వైయక్తికత ఒప్పుకోరు కాని ఒప్పుకోకుండా సమస్యపరిష్కారం కాదు రూపారేఖలను ఫ్రెంచిజాతినిజాగృతం చేశాయి; ఫ్రెంచి రాజ్య వ్యవస్థనం మహనీయుడు నెపోలియన్ సామాన్య కార్సికన్ కాయుడు. ఈ మేధావుల కాళ్ళ కేరల మాత్రమంగికం. కనుక వీ మార్క్సిస్టులు కూడ సమాజాశ్రయం కాని, వ్యక్తి నిమిత్తమైన విశిష్ట ప్రకృతిని అప్పుడప్పు డొప్పుకోనక తప్పలేదు. ప్రతి యుగంలోను విశేష ప్రతిభాన్వితులైన మేధావులు లుద్భవించడం కద్దు ఈ మేధావుల సంఘటితులే. కాని వారిలో స్పందించే చైతన్యం, కేవలం సంఘ సంబంధమైంది కాదు. అది పొంఘికము, సంఘాతీతము కూడా. దానికి స్థాన కాలాదులైన అవధులు లేవు. అది విశ్వమైంది. విలక్షణమైంది. ఆ విశిష్ట చైతన్యోద్భూతమైన కృతిమాడ కేవ కాలాదులైన అవధుల నతిక్రమించి ఉంటుంది. అది చారిత్రకమైనదే కా, కేవలం చారిత్రదృష్టితో దూరదగనిది. అది శాశ్వతమైంది. 'మ్యూజియంపీస్' ఎన్నడూ కాదు.

సమాజ వాదులు సాహిత్య ప్రక్రియాంత ప్రాధాన్యమిస్తారో, అంత ప్రాముఖ్యతనిస్తారు. కాని నిజానికి ఉదాత్తమైన సాహిత్యం ఎన్నడూ ఇతివృత్తాన్ని ఆశ్రయించు కొనలేదు. కవి తన ప్రతిభావిశేషంచేత-తనచేత పరుసుపడచేత - ఏ ఇతివృత్తాన్నైనా సాహిత్యపు పరిధిలోకి తీసికొనగలడు. టాల్‌స్టాయ్ వ్రాసిన 'వార్ అండ్ పీస్' వ్యాసుడు వ్రాసిన 'మహాభారతం' హెమింగ్వేవ్రాసిన 'ఫిఫ్టీఎట్ ఆర్మ్స్' ఈ వాదం పుంఖానుపుంఖాలుగా వస్తున్న రేడియోనాటికలు, యుద్ధాన్ని ఇతివృత్తంగా తీసికొని వ్రాసినవే కాని మొదటి రెండింటికి ఉన్న విలువ, సర్వకాలీనత చివర చెప్పొన్న దానికి లేదన్నది నేటి తెలుగు మేధావర్గపు సాహిత్యంలో పొయాక్షికృత్తాన్ని గానాని వ్రాసిన, భాగ, ప్రహసనాదులే కాదు కనబడవు కాకుంటలాదులైన నాటకాలు చిరంకీర్తులై, జీవాంతరంలో భావాంతరంలో కూడా మనుగడ సాగిస్తున్నాయి. ప్రతిభావంతుడైన కవి సమకాలీనతను పోలొట్టుకొనకుండగ కి, సర్వకాలీనతను సాధించగలడు. భూమిని విడుచుకుండగనే, నిరాయుసరిధిలో విహరించగలడు. నూర్నత్వం ఇతివృత్తమును మాత్రమే ఆశ్రయించి ఉండదు. ప్రతిభ ఉన్నచోట నూర్నత ఉండక తప్పదు కనుక కి వర్డ్స్‌వర్త్, కోలిడ్జి కవులు ఇతివృత్తం అప్రధానం అన్నారు చెలంది 'కాదేదీ కవిత కనర్హం'అన్నాడు శ్రీ శ్రీ. మిత్రులు డా॥ యస్వీ జోగారావుగారన్నట్లు,

"ప్రతిభ యన్నది నిత్య నూర్నము
ప్రతిభ కవితకు ప్రాణసారము
ప్రతిభ ప్రకటితమైనచోటను
ప్రాతకొత్తలులేవు కవితకు"

సాహిత్యం సాహిత్యమైతే అది పునర్నవం కాక తప్పదు.

మారే లోకంలో మనుగడ సాగిస్తూ, సమకాలీనత కుంటుపడకుండా, సార్వకాలికతను మహాకవి ఎలా సాధిస్తున్నాడు? ఇతివృత్తం ఏదైనా, సాంఘిక వాతావరణం ఏదైనా, మానవత అన్నది సామాన్యమే నిజానికి గాథే అన్నట్లు సాహిత్యమంటేనే ఒక విధమైన మానవతా దర్శనం. జననం, మరణం, వివాహం, వియోగం ఇత్యాదులైన పన్నివేళలు, సంఘటనలు, అనుభూతులు, రాగద్వేషములైన భావాలు సామాజికాలు కావు, వైయక్తికాలు కావు. ఇవి సార్వత్రికాలు, సర్వజనీనాలున్ను. వీనిని ఆశ్రయించిన సాహిత్యం కూడ సర్వజనీనం కాకతప్పదు. కణ్వుడు శకుంతలను దుష్యంతుని వద్దకుపంపించునప్పుడన్న మాటలు, కేకల యెక్కణ్వుని వరణం, (8) యుగ ధర్మం అన్నవి. ఈ భావాలన్నవి ప్రతి పితృహృదయంలోను గూడుకట్టుకొని ఉన్నవే ఇప్పటి తండ్రి పగరంలో న్యాయవాది కావచ్చు డాక్టరు కావచ్చు. యిప్పటి కుమార్తె టీచరు కావచ్చు డాక్టరు కావచ్చు. అంత మాత్రాన పన్నివేళం మారిందా? భావాలు మారాయా? ఏం మారలేదు. ఇతివృత్తం మాత్రం మారింది. సమకాలీనతను సంతరించుకొంది. అంతే దాని శాశ్వతత్వం అంతరించలేదు.

ఇక్కడ ఒక ప్రశ్న ఉదయిస్తూంది. సాదృశ్యంగల పన్నివేళాలు, సంఘటనలూ ఒకే ఒక విధమైన భావాలను మనః ప్రవృత్తి కలిగించడం సహజం. కాని సాదృశ్యంగల పన్నివేళాలు లభించాలంటే, ఒక మనః ప్రవృత్తి సామాజికుని విలో కలగాలంటే ఒక విధమైన సంప్రదాయం, ఒక సంస్కృతి అవసరం కాదా? అని నిజమే. సహజతనంగా ఉన్న సంప్రదాయం ఆలంబనంగా ఉండాలి. ఈ విధమైన ఆలంబన లేకపోతే పురాణాల్లో, ప్రసిద్ధేతి వృత్తాల్లో అమ్మకుబలు చెప్పేట్టు కథల్లో దొరుకుతుంది. వీటిని ఆధారంగా తీసికొని, సమకాలీన సాంఘిక మర్యాదల నతిక్రమించ కుండా వ్రాస్తే సాహిత్యం ప్రతీక ప్రాయమై అందరి అర్థమవుతుంది. సమాజం, వ్యక్తి మారినంత మాత్రాన శాశ్వతత్వం గోలుపోదు. సంప్రదాయం నశిస్తే విశ్వజనీనత కూడ నశిస్తుంది. మన సంప్రదాయం నశించలేదు. స్వాతంత్ర్యానంతరం మనం నిర్మించుకొంటున్న సమసమాజం మన సంస్కృతికి విభిన్నమైనది కాదు దాన్ని గోతిలోపూడ్చి, సమాన్ని మన తిరిగి నిర్మిస్తున్నామనుకోడం పొరపాటు. అందుచేత శ్రీ, రామాయణాలు 'మ్యూజియం పీస్'లు కాదనడం.

సమాజానికి స్థిరత్వం లేదంటున్నారు, నిజమే కేవలం ప్రచారంలో ఉన్న సామాన్యార్థాన్ని తీసుకొంటే, దానికి శాశ్వతత్వంలేని మాట వాస్తవమే కాని ఇంతవరకూ ఉన్న ప్రాచ్యకావ్యం దేశాల సాహిత్య సిద్ధాంతాల్లో సమాజానికి విస్పష్టతార్థంలేదు. గుణగణాలు పరాయణులైన, నిరంతర కాల్యాకుశలులగు సభ్యులు లోకానికి మాత్రమే సమాజం కర్తిస్తుంది ప్రజాస్వామ్య వాదులే సమాజాన్నంగీకరించకు, వారంగీకరించక పోయినా సమాజం ఎప్పుడూ ఉన్నదే. రసాస్వాదన అందరికీ, సాధ్యమైనదికాదు ప్రఖ్యాత కవి, విమర్శకుడూ టి. యస్. ఇలియట్ అన్నట్లుసాహిత్య మెలు 'విశిష్టవినోదం'- బజారుకన్నువు కాదు. సూక్ష్మంగా ఆలోచిస్తే ఇది నిజమని తోస్తుంది.

"కావ్యమది అలంకారగమ్యము
మనిషియనికి తారతమ్యము
కలదు కావుర కాదు కావ్యము
సర్వకులకు సంతరస్తువు" (యస్వీ)

మద్రాసులో ఆంధ్ర నాటక ప్రదర్శనలు

శ్రీ భారతీయ నాట్య కళామండలి (మద్రాసు) వారి ఆధ్వర్యమున రాజా అన్నామలై హాలులో మార్చి 2, 3, తారీకుల్లో 'చంద్రగుప్త', 'పాండవోద్యోగ విజయం' నాటకాలు ప్రదర్శింపబడ్డాయి.

చాణక్యుడుగా శ్రీ యం. రామకృష్ణ తిలక్, చంద్రగుప్తుడుగా వీరిట్టిట్టి శ్రీ భూపాల్, "ముర"గా శ్రీమతి కళ్యాణి (తెనాలి) దక్కగా నటించారు. గ్రీకు హీరో "యాంటిగోనస"గా శ్రీ పమిడిపాటి జానకీయణరావు (కందుకూరు), శ్రీకృష్ణపాత్రధారి శ్రీ వీరపాటివారు (తెనాలి) నటించారు.

ప్రఖ్యాతరచయిత శ్రీ పూటుకూరు మృతి

ఖమ్మం, మార్చి 15

ప్రఖ్యాత రచయిత, ఖమ్మంజిల్లా రచయితలసంఘ ప్రధాన కార్యదర్శి వన శ్రీ పూటుకూరు రంగారావు 11 వ తేదీ మధ్యాహ్నం ఒంటిగంటకు ఆకస్మాత్తుగా గుండెనొప్పివచ్చి మరణించారు.

వీరి స్వగ్రామం ఖమ్మంసమీపంలోని వైరా. మంచి కథకులు, కవి.

తెలంగాణా ప్రజాపోరాటంలో పాల్గొన్నవీరులు. ఉత్తమ దేశభక్తులు. బహుగ్రామలు తెలిసినవారు. ఉర్దూ సాహిత్యం నుంచి అనేక ఉద్గ్రంథాలను తెలుగులోకి తెచ్చిభాషాసేవచేసినవారు.

నెల్లూరు నటీనట సమాఖ్య వారికి సన్మానం

విజయవాడలోజరిగిన హరుమంతరాయ గ్రంథాలయనాటకపోటీల్లోప్రథమబహుమతిపొందినస్టూడియోనటీనటసమాఖ్యవారిని సన్మానించడానికి సెబ్రాటలోక్ హాలులో 13 వ తేదీన సభ జరిగింది. శ్రీ ఎం. విశ్వనాథరెడ్డి అధ్యక్షత వహించారు.

శ్రీ ఆర్. ఎల్. రెడ్డి, డా॥ పి. వి. రామచంద్రారెడ్డి, కుమార్ గార్లు సమాఖ్యవారి విజయాన్ని అభినందించారు. ఇతోధిక విజయాలను సాధించేటందుకు ఐక్యతతో కృషి చెయ్యాలన్నారు.

విడివిడిగా బహుమతులు పొందిన వారిని సభ కాకపరచారు సమాఖ్య ప్రదర్శించిన నాటకం పేర "ప్రెసిడెంటు పెళ్ళి" దానిని రచించిన శ్రీ కొండేటి సుబ్రహ్మణ్యంగారిని సభ అభినందించింది. సమాఖ్యకు విజయవాడలో బహుమతులు లభించాయి.

గ్రంథ సమీక్ష

కలసిన జీవితాలు

శ్రీ పన్నాలాల్ పటేల్ వ్రాసిన 'మాలేలాజీవా' అనే గుజరాతి నవలకిది ఆంధ్రానువాదం సాహిత్య అకాడమీ పక్షాన "ఆంధ్ర బుక్ హౌస్, హైదరాబాదు" వారు ప్రకటించారు. అనువాదకులు శ్రీ వేమూరి ఆంజనేయశర్మ.

ఇదొక సాంఘిక నవల కాన్జీ అనే యువకుడు తియజాలలో జీవి అనే పడుచుతో కలుసుకొంటాడు. ఉభయులూ పరస్పరాకర్షణకు లోనవుతారు కాని, వారి కులాలు వేరు. వారి మధ్య శరీర సంబంధం వున్నా సమాజం పట్టించుకోదు. కాని వివాహాన్ని ఆమోదించలేదు కాని వివాహం జరగని దేహ సంబంధం పెట్టుకోడానికి కాన్జీ ఒప్పుకోడు. అయినా ఆమె తన కంటికి దూరంగా వదాన్ని పూహించలేకపోయాడు. ఆమె కులానికి చెందిన తన గ్రామంలోనివారి కొకనికిచ్చి ఆమె వివాహం జరిపించాడు.

కాని, ఇంకా జీవితప్రయాణ ప్రారంభం అయ్యాయి. ఆమెకో రహస్య సంబంధముందనోడానికి వీలుగ జేటిండు కాన్జీ ఆ వివాహంతుదిర్చినట్లుగ్రామంలో అనుమానం. భర్తవలన ఆమెకు ఇబ్బందులు కలగరాదని కాన్జీ దూరంగా వున్నకొలదీ జీవి మానసికంగా కూడా వ్యథ పొందింది. భర్త చచ్చిపోయాడు ఆమే దండిందని గ్రామంలో ప్రవాదం. ఆ మాటను కాన్జీకూడా నమ్మాడ నేనికి ఇంత జీవి భరించలేకపోయింది.మతిపోయింది వెర్రిదై, ఒకేరగ తిరుగుకున్న దశలో కాన్జీ ఆమెను తనతో తీసుకువెడతాడు తన మూలంగానే ఆమె ఆకస్మికకు గురి అయిందన్న దుఃఖంతో కులకట్టుబాట్లూ, గ్రామస్థుతిరేగతూ త్రోసివుచ్చి తనతో పట్టణం తీసుకుపోతాడు. అక్కడ అతడొక కార్ఖానాలో పనిచేస్తున్నాడు గ్రామంలో వ్యవసాయం చేసుకొంటూ ఏకకుటుంబంబంధుత్వజీవిస్తున్నంతకాలమూ ఆతనిలో కలగని ధైర్యం, పట్టణంలో పనిచేసుకు బ్రతుకుతూ, కుటుంబానికి దూరంగా వున్నప్పుడు కలిగింది కుల కట్టుబాట్లు ధిక్కరించదగలిగాడు. జీవితనదదగ్గరకు తెమ్మనో గలిగేడు. అవిరంగా ఆజీవితాలు కలిశాయి

గుజరాతు గ్రామీణుల జీవితాన్ని వారి సరదాలు, సలాపాలు-ద్వేషాలు, అసూయిత్వం- అనూయ చిత్రిస్తూన్న 'కలసిన జీవితాలు' దదరతగి వుంది.

గ్రామీణ జీవితపు ఆచారాలు, అభ్యంతరాలు మన్య నూతన భావాలు ఏలా వ్యాప్తి చెందుతున్నాయో శ్రీ పటేల్ ఇక్కగా చిత్రించారు.

వెల: 5 రూపాయలు.

—రావు మోహనరావు 1-8-63

చిత్రసీమలో

నాటక రచన

నాటక రచనావిధానాలకీ, నటనా విధానాలకీ, ప్రదర్శనా విధానాలకీ ఎంతో సంబంధం ఉన్నది. "భక్త రాజ్యపతనం", "పీస్వా నారాయణరావు వధ", "సత్య హరిశ్చంద్రీయం", "రయోపాఖ్యానం" అడినట్టుగా "ఎన్. టి. ఓ", "పల్లెపడుచు" ఆడగా, నటులు వాటిలో నటించిట్టు నీటిలో నటించటం సాధ్యంకాదు. "బాబ్రి లియన్ నాటకాలు" పాత్రలు మాట్లాడటం "న్యాయకుర్చం"లో పాత్రలు మాట్లాడవు ఈ సంభాషణలు దదనినట్టు ఆ సంభాషణలు దదనటానికి లేదు.

ఇది కథా పరిణామానికి సంబంధించిన సమస్య. స్టేజికి ప్రేక్షకులకూ ఉండే సంబంధం మార్చివేయడంకూడా యీ తారతమ్యాలు ఏర్పడ్డాయి. అయితే మన నాటక కర్తలు ఈ పరిణామాన్ని సరిగా అందుకోక "వనటి" నాటకాలు రాశారు. రచనలలోనూ పాత్రపోషణలోనూ, సంభాషణలలోనూ అతిపనితనమయిన "న్యాయకుర్చం" తరవాత "పునాతన" నాటకాలుఎన్నో రచ్చాయి. వాటిని ఆడారు. జనం దూరాలు-మాస్తున్నారు.

కొన్ని అంశాలలో ఆధునికత్వం గల నాటకాలు కొన్ని వచ్చాయి వేదంవారి 'ప్రతాపరుద్రీయం,' తిరుపతి వేంకటకవుల భారత నాటకాలూ, శాస్త్రికారి వారి పాంఘిక నాటకాలూ ఈ రకానికి చెందినవి. వీటిలో పద్యాలూ, గ్రాంథిక భాషతో కూడిన సంభాషణలూ లేకుండా ఉంటే ఆధునిక రచనతో కూడినవి అనుకోవచ్చు.

టాకీలు రావడానికి 30 ఏళ్ళముందు గానే వచ్చిన "కన్యాశుల్కం" లోని ఆధునికత గురజాడ వారి అంతరంవచ్చిన నాటక రచయితలకు అందలేదు, అర్థం కూడా కాలేదేమో "కన్యాశుల్కం" నాటకమే కాదని, ఎవరో నూర్నులు పిల్లాడు "బొచిత్వం" తెలియకుండా అల్లరికి రాసిన సంభాషణలే దాని నిండా ఉన్నాయని, పసువుగల నటు లెకరూ వేషం కట్టి అటువంటి సంభాషణలు చెప్పరని అన్నవాళ్ళను కూడా నేను ఒకప్పుడు ఎరుగుదును.

అయితే టాకీలు వచ్చిన కొద్దిసంవత్సరాలల్లో "కన్యాశుల్కం" రచనా విధానాన్ని సినిమా స్క్రిప్టులు అందుకున్నాయి. అంతదాకా వచ్చిన నాటకాలలో హెచ్చుభాగం "బ్రాచీన" నాటకాలే.సంభాషణలనిండా గడ్డు సమాసాలూ, భావాన్ని కప్పివుచ్చే యమకాలూ, పాత్రయొక్క స్థితికీ, మనస్తత్వానికీ, స్వభావానికీ, సందర్భానికీ సంబంధించకుండా రచయితయొక్క పాండిత్యాన్ని ప్రదర్శించటయూ మొదలైన విశేషాలు పుష్కలంగా ఉండేవి ఈ లాక్షణాలు సినిమా సంభాషణలలో విశ్వాసం లేదేమోననిపిస్తుంది. కొందరు వ్యావహారిక భాషావాదాన్ని ఒప్పుకున్నామని చెప్పి రచన అంతటా సమాసాలు గుప్పించి చిట్టచివర ఉండే ప్రత్యయాలనూ, క్రియలనూ మాత్రం వ్యావహారికంగామార్చేవారు. అటువంటి వారికి వ్యావహారిక భాషలో నిజమైన విశ్వాసం లేదనుకునే వాళ్ళం. పన్నివేళలో "విసుగు" కావలసినప్పుడల్లా కృతిమ సంభాషణలనూ, మనస్తత్వాన్ని భావ ప్రకటనకూ అవలంబించదలచిన వారికి వాస్తవికత ఒక కాల్పనికమని అన్న విశ్వాసం లేదనే అనుకోవాలి.

ఈ సందర్భంలో సినిమా రచయితలను విమర్శించటం కొంచెం కష్టం. ఎందుకంటే వారు ఆశిక లక్షల ప్రేక్షకుల అభిరుచులను పోషించాలి. కేకలూ, పెద్ద పెట్టున కోకలూ, చేసి పోతే ఈ లక్షలాది జనానికి రసస్ఫూర్తి కలగదని నిర్మాతలూ, దైరెక్టర్లూ, తదితరులూ భయపడతారు. సినిమా రచయిత అస్వతంత్రుడు, నాటక రచయితకూ, రేడియో నాటక రచయితకూ ఉండేటంత స్వేచ్ఛ అతనికి లేదు.

కాని ఈవాదం సినిమా ప్రేక్షకులకు వర్తించదు. ఇదే ఇంకోవిధంగా చెప్పాలంటే నాటక కర్త నాటక రచనలో తప్పక పడక కథకుడి పాత్ర, ప్రబోధకుడి పాత్రా, ఉపన్యాసకుడి పాత్రామాదా నిర్వహిస్తాడు. నాటక కర్త యొక్క శ్రేష్ఠతతో పాత్రలు జీవకళ, ప్రాణత్యాగమూ మొదలైన నాటి చమూ దీర్చ ప్రసంగాలు చేస్తాయి, వాటిని "కేమరాలెజు" చెయ్యగలిగిస్తాయి. ఇదిపాశ్చాత్య మనస్తత్వ సిద్ధాంతాలన్నిటికీ విరుద్ధం. "వైభవాని"లో హీరోకథ పాత్రకి వేషం ధరించి శత్రువుల మధ్యకు వెళ్ళి చావటానికి నిర్ణయించుకున్నాక వారిలో గల శక్తి సమీపాలను గురించి విశ్లేషించటం అసంభవం. అటువంటి వ్యక్తి తాను చేయబోయే త్యాగంమీద తన మనస్సు ని కేంద్రీకరించి ఒక విధమైన మానసిక సమాధి పొందుతాడు.

నాటక రచనకు వాస్తవ మనస్తత్వశాస్త్రంతో ఏమిటి సంబంధమంటే చెప్పేదే లేదు. నాటక రచన అత్యుత్తమ సాహిత్య కృషి. రచయితకు జీవితం గురించీ, మనస్తత్వం గురించీ ఎంత సమగ్రమైన జ్ఞానం ఉంటే నాటకం అంత వాస్తవికంగా ఉంటుంది. అదే సమీచీన.

ఈ మధ్యకాలం "కాలంగిళ్ళ చావడి" వంటి సూడెస్ నాటకం సాధించినా మెచ్చుకోవలసిందే నిజానికి ఈ సమీచీన నాటకాలన్నిటిలోనూ వచ్చిన నాడు దేశంలో 1వ వ శతాబ్దపు పద్ధతులూ రాసిన నాటకాలు అనుకుంటేపోతాయి. ఈ మార్పు తీసుకురావటానికి సినిమాలకున్న శక్తి రేడియో నాటకాలకుకూడా లేదు సినిమాలకు రాసేవాళ్లు అల్పసంఖ్యాకులు. స్టేజి నాటకాలు రాసేవాళ్లూ ఇంచుమించు అంతే. కాని రేడియోలకు రాసేవారి సంఖ్య హెచ్చు రాసిన నాటకాలను ఆడటానికి రేడియోలో అన్ని హంగులూ ఉన్నాయి. అందుచేత స్టేజి నాటకాలు రాయటానికి, సినిమాలో రాయటానికి అవకాశంలేని వాళ్ళు చాలామంది రేడియోకు రాస్తారు. వీరిపై సినిమాల ప్రభావం చాలా బలంగా ఉంటుంది. అందుచేత సినిమాలు తీసేవాళ్లు సినిమా రచనలో ఇదివరకే ప్రారంభమైన విశ్లేక పరిణామాన్ని పూర్తి చేసినట్లయితే దాని సత్ఫలితాలు నాటకాలలోనూ, రేడియో నాటకాలలోనూ తప్పక కనిపిస్తాయి.

శ్రీ కొడవటిగంటి కుటుంబరావు

అప్పుడప్పుడూ తొంగి చూస్తున్నప్పటికీ మొత్తంమీద సినిమా రచనలో ఆధునిక విధానం వచ్చేసిందనే చెప్పాలి. దానికి అనుగుణంగా కొన్ని సినిమా నటనకూడా మారింది.

నాటక రచనలలో ఆధునికత్వానికి అవకాశం కలిగించిన మరొక శాఖ రేడియో రేడియో నాటకాలు కూడా ఆధునికతను సాధించటానికి హెచ్చుగా ప్రయత్నిస్తున్నాయి. వాస్తవిక మనస్తత్వాలగల పాత్రలూ, స్వాభావికమైన సంభాషణలూ, సహజమైన భావప్రకటనా ఆధునిక రచనకు ఆయువుపట్టు ఇది "కన్యాశుల్కం"లో మనకు పుష్కలంగా కనిపిస్తాయి ఈ సమగతమనకు సినిమాలోనూ, రేడియోలోనూ కూడా లభ్యం కావటంలేదు

ఇందుకో కారణం కనిపిస్తుంది. సినిమా రచయితనూ, రేడియో నాటక రచయితలూ కూడా మామూలు ఘట్టాలన్నిటినీ కూడా వాస్తవికతతో పట్టుకు రాగలుగుతున్నారు గాని "రసవద్ఘట్టాలు" వచ్చేసరికి జారిపోయి సనాతన పద్ధతులు అవలంబిస్తున్నారు. ఇలా చేసే వారికి ఆధునికరచనావిధానంలోనిజంగా నమ్మకం లేదు. ఆధునికత్వం సినిమా రచనలలో ప్రవేశించినప్పుడు అసంఖ్యాకులైన సినిమా ప్రేక్షకులు దానిని ఆమోదించి, ప్రోత్సహించారు కోలూ, కేలూ సినిమా ప్రేక్షకులు కోరటంలేదని విజయవాడ "గుండమ్మ" కథనిరూపించింది. ఇంకా నిరూపిస్తున్నది. నాలుగో తరగతి స్టేషన్లలోకూడా అది పాత రికార్డులు భగ్నం చేస్తున్నది. దీనికంటి ఇతరచిత నిర్మాతలు ఏ గుణపాఠం నేర్చుకుంటారో తెలియదు.

ఇంతకూ నేను చెప్పదలచినదేమంటే నాటకరచనలో పరిణామ పరిణామం రాండే నటనలోనూ, ప్రదర్శనలోనూ అవసరమైన పరిణామంరాలేదు. ఈ పరిణామం అసలు రాసేశాలేదని కాదు. ఆధునిక రచనలతో పాటు ప్రాచీన రచనావిధానాలు కూడా సహజీవనం చేస్తూ ప్రజల ఆదరణలు తెలా ఒకవైపున నూగుతున్నాయి.

ఇటీవల నేను చూసిన ప్రదర్శనలలో "కాలుగిళ్ళ చావడి" రచనలోనూ, ప్రదర్శనలోనూకూడా చాలా ఆధునికమైనది ఇది ఆదర్శప్రాయమైన నాటకమని కాదు, ఆ మాటకువస్తే "గుండమ్మ కథ" ఆదర్శప్రాయమైన సినిమా కాదు అందుచేతనే ఈ కంటినుంచీ చెప్పుకోదగిన విషయాలు సుబలుగా ఎత్తిచూపదగ్గవి.

"కాలుగిళ్ళ చావడి" లో అన్ని పాత్రలూ వాస్తవమైనవి ఏ ఒక్క సంభాషణలోనూ కృతిమత్వం లేదు. ప్రదర్శనలో నటులు ఈ వాస్తవికతను ఎంత శ్రద్ధగా పాటించారంటే, "ప్రేమించాడు" లాటి మాట నోటంట ఉచ్చరించాలికి వచ్చినప్పుడు బలవంతాన ఉచ్చరించినట్టే పలికారు.

దీనికి చాలా భిన్నంగా ఉన్న నాటకం "వైభవాని" (రచన - మామా వరకర్, అనువాదం: ఎన్. జగన్నాథ్) డాక్టర్ రాజారావుగారి నిర్వహణాక్రింద మద్రాసు ప్రజా నాట్యమండలి నటులు ఈ నాటకాన్ని మంచి రసపుష్టితో ప్రదర్శించారు. కాని నాటక రచన పాతకాలపుది. పాత్రలు కేవలమూ తమ స్వభావాలకూ, పరిస్థితికీ అనుగుణమైనవిషయాలే మాట్లాడాడపు దారికిన అవకాశాలన్నీ పుపయోగించుకుని అనేక చారిత్రకాంశాలు ఏకరువు పెడతాయి. దేశభక్తి గురించీ, రాజభక్తి గురించీ, త్యాగం గురించీ కవిత్వంతో కూడిన ఉపన్యాసాలిస్తాయి. తమ మనోభావాలను వ్యక్తం చెయ్యటానికి అంతు లేని "సాహిత్యం" ఒకటి బోర్లాయి పైనికుడి భార్య యొక్క మనస్తత్వాన్ని గజరా ఎంతో కరణామయంగా వర్ణిస్తుంది. ఇలా ఇంకోవిధంగా చెప్పాలంటే నాటక కర్త నాటక రచనలో తప్పక పడక కథకుడి పాత్ర, ప్రబోధకుడి పాత్రా, ఉపన్యాసకుడి పాత్రామాదా నిర్వహిస్తాడు. నాటక కర్త యొక్క శ్రేష్ఠతతో పాత్రలు జీవకళ, ప్రాణత్యాగమూ మొదలైన నాటి చమూ దీర్చ ప్రసంగాలు చేస్తాయి, వాటిని "కేమరాలెజు" చెయ్యగలిగిస్తాయి. ఇదిపాశ్చాత్య మనస్తత్వ సిద్ధాంతాలన్నిటికీ విరుద్ధం. "వైభవాని"లో హీరోకథ పాత్రకి వేషం ధరించి శత్రువుల మధ్యకు వెళ్ళి చావటానికి నిర్ణయించుకున్నాక వారిలో గల శక్తి సమీపాలను గురించి విశ్లేషించటం అసంభవం. అటువంటి వ్యక్తి తాను చేయబోయే త్యాగంమీద తన మనస్సు ని కేంద్రీకరించి ఒక విధమైన మానసిక సమాధి పొందుతాడు.

నాటక రచనకు వాస్తవ మనస్తత్వశాస్త్రంతో ఏమిటి సంబంధమంటే చెప్పేదే లేదు. నాటక రచన అత్యుత్తమ సాహిత్య కృషి. రచయితకు జీవితం గురించీ, మనస్తత్వం గురించీ ఎంత సమగ్రమైన జ్ఞానం ఉంటే నాటకం అంత వాస్తవికంగా ఉంటుంది. అదే సమీచీన.

ఈ మధ్యకాలం "కాలుగిళ్ళ చావడి" వంటి సూడెస్ నాటకం సాధించినా మెచ్చుకోవలసిందే నిజానికి ఈ సమీచీన నాటకాలన్నిటిలోనూ వచ్చిన నాడు దేశంలో 1వ వ శతాబ్దపు పద్ధతులూ రాసిన నాటకాలు అనుకుంటేపోతాయి. ఈ మార్పు తీసుకురావటానికి సినిమాలకున్న శక్తి రేడియో నాటకాలకుకూడా లేదు సినిమాలకు రాసేవాళ్లు అల్పసంఖ్యాకులు. స్టేజి నాటకాలు రాసేవాళ్లూ ఇంచుమించు అంతే. కాని రేడియోలకు రాసేవారి సంఖ్య హెచ్చు రాసిన నాటకాలను ఆడటానికి రేడియోలో అన్ని హంగులూ ఉన్నాయి. అందుచేత స్టేజి నాటకాలు రాయటానికి, సినిమాలో రాయటానికి అవకాశంలేని వాళ్ళు చాలామంది రేడియోకు రాస్తారు. వీరిపై సినిమాల ప్రభావం చాలా బలంగా ఉంటుంది. అందుచేత సినిమాలు తీసేవాళ్లు సినిమా రచనలో ఇదివరకే ప్రారంభమైన విశ్లేక పరిణామాన్ని పూర్తి చేసినట్లయితే దాని సత్ఫలితాలు నాటకాలలోనూ, రేడియో నాటకాలలోనూ తప్పక కనిపిస్తాయి.

శ్రీ డాంగే

(శివ పేజీ తరువాయి)

లేదు కుటుంబారంభం అనుకున్నది కాస్తా అప్పుడే తెలిపోతున్నది. వెండిబంగారాలలో చిట్టా వ్యాపారంచేసే దేశం ప్రపంచంలోకల్లా భారత దేశమేనని, ప్రొఫెసర్ షెనాయ్‌వంటి ఆర్థిక వేత్తలంటున్నారు. చిట్టా వ్యాపార మార్కెట్లను, డెలీ డెలివరీ స్పాట్ మార్కెట్లను పూర్తిగా రద్దు పరచాలి. ఈ విషయం మరో చోట్ల చెప్పిస్తాం.

ఏదోఒక మంచి పని చేయడానికి ప్రభుత్వం కొన్ని అబద్ధపు సాకులు కారణాలు చెప్పుకొంటున్నది. మన ఆర్థిక విధానం అభివృద్ధి చెందడానికి ఇన్ని సంవత్సరాలుగా అవసరమైన పని ఇపుడు "రక్షణ" అనే పేరుతో జరిగిందనీ, చిట్టావ్యాపార మార్కెట్లను ఆపడానికీ, వాటి ఫలితంగా మనవస్తువుల మార్కెటు పెరుగుతుందనీ, కుటుంబానికి దూరంగా వున్నప్పుడు కలిగింది కుల కట్టుబాట్లు ధిక్కరించదగలిగాడు. జీవితనదదగ్గరకు తెమ్మనో గలిగేడు. అవిరంగా ఆజీవితాలు కలిశాయి

గుజరాతు గ్రామీణుల జీవితాన్ని వారి సరదాలు, సలాపాలు-ద్వేషాల